ภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง

The Representation of a Single Mother in The Novel Entitled the Single Mom Khun Mae Liang Diao Huajai Frung Fring

ปิ่นอนงค์ จำปาเงิน[1]

Pinanong Champangoen[1]

Received: September 22, 2023

Revised: November 15, 2023

Accepted: November 21, 2023

[1] สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Thai Language for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

(Email : pinanong.cham@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง” ของต้นรัก โดยนำแนวคิดภาพแทนมาใช้ในการศึกษาตัวบทดังกล่าวและเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาปรากฏภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวที่สำคัญ 4 ภาพแทน ได้แก่ 1. ภาพแทนของผู้หญิงที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ 2. ภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี 3. ภาพแทนของผู้หญิงที่เข้มแข็ง และ 4. ภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นการนำเสนอตัวละครแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้งนั้นว่าเป็นการนำเสนอภาพของแม่ในอุดมคติที่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูลูกและเป็นแม่ที่ดีตามความคาดหวังของสังคม แต่ขณะเดียวกันก็มีลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่ที่พึ่งพาตนเองและมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ซึ่งก็ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นด้วยทั้งนี้เพราะแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว

คำสำคัญ: ภาพแทน, แม่เลี้ยงเดี่ยว, นวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง

Abstract

This article aims to study the representation of a single mother appears in the novel entitled The Single Mom written by Ton Rak. The concept of representation is adopted as a methodology to investigate the context. The study used a descriptive analysis method to present the results. The results revealed four significant representations of a single mother as follows; 1) the representation

of a woman who did not succeed in their married life as her husband was unfaithful, 2) the representation of a woman who is a good mother, 3) the representation of a strong woman, and 4) the representation of a modern woman.

This research presents the character of a single mother in the novel entitled The Single Mom (Khun Mae Liang Diao Huajai Frung Fring) in the perception of an ideal mother who has the significant role of taking care of her children and also be a role model of a good mother which suits the social standard. expectation of society Meanwhile, the modern women are independent and they also enhance their role in economics and social perspective. Consequently, the single mother has to bear the burden as the leader of the family.

Keywords: Representation, Single mother, Novel entitled the single mom Khun Mae Liang Diao Huajai Frung Fring

บทนำ

เมื่อกล่าวถึง “แม่เลี้ยงเดี่ยว” ในบริบทของสังคมไทยนั้นบุคคลส่วนใหญ่จะนึกถึงความไม่สมบูรณ์แบบของครอบครัวโดยที่มีแม่ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกเพียงลำพัง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การนอกใจ ปัญหาการเงินจนนำไปสู่การหย่าร้าง เมื่อต้องแยกทางกันแม่เลี้ยงเดี่ยวจึงจะต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะภาระด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นแม่เลี้ยงเดี่ยวจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเพื่อให้เกิดความอยู่รอดโดยอาศัยบทบาททางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือแม่เลี้ยงเดี่ยวจะต้องรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งในอดีตมอง

ว่าบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมต้องเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้ชายเท่านั้น ดังที่ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2546) ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้หญิงไทยตามกฎหมายไทยแต่เดิมนั้นถูกมองว่ามีแต่ภาระหน้าที่ ไม่มีสิทธิเหมือนผู้ชายและมีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่าผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จากสภาพดังกล่าวผลักดันให้ผู้หญิงไทยในสังคมยุคใหม่ลุกขึ้นมาต่อสู้เรื่องความทัดเทียมทางเพศ

กระแสความก้าวหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ได้ปรับเปลี่ยนให้สังคมไทยเข้าสู่ความทัดเทียมทางเพศ ไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงทุกคนมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น เช่น ทำงานนอกบ้าน เข้าถึงสิทธิทางการศึกษา สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จึงนำไปสู่การนำเสนอภาพผู้หญิงสมัยใหม่บนสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ และสื่อบุคคล รวมไปถึงงานด้านวรรณกรรมก็ได้มีการเชื่อมโยงผู้หญิงไว้เข้ากับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เสนาะ เจริญพร ศึกษาภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม ได้อธิบายถึงผู้หญิงไทยในภาพเสนอทางวรรณกรรมตกอยู่ภายใต้แรงฉุดดึง 2 ด้าน ด้านแรกคือผู้หญิงถูกเรียกร้องให้ก้าวออกจากพื้นที่ในครัวเรือนสู่พื้นที่ภายนอกหรือพื้นที่สาธารณะเพื่อประกอบการงาน เพื่อเป็นนักการเมืองหรือเพื่อเป็นเจ้าแม่ในวงการนักเลง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เคยถูกยึดครองโดยเพศชายมาก่อน อีกด้านหนึ่งผู้หญิงถูกเรียกร้องให้ธำรงรักษาความเป็นกุลสตรี ไม่แข็งกร้าวจนดูไม่งาม และต้องไม่บั่นทอนศักยภาพบทบาทการเป็นเมียและแม่ที่ดี (เสนาะ เจริญพร, 2546) ดังนั้นจะเห็นได้ว่านวนิยายของไทยยังคงสร้างพื้นที่ให้ผู้หญิงที่มีบทบาทแม่เสมอ ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2543) กล่าวว่า นวนิยายของไทยแม่สามารถเป็นตัวละครเอกได้โดยไม่ต้องมีพระเอกนางเอก ความสำคัญของแม่ในวรรณกรรมไทยเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสังคมไทย ภาพของความเป็นแม่ที่ปรากฏจะมีภาพของแม่ในอุดมคติ เป็นภาพ

ของแม่ที่สังคมคาดหวังจะให้แม่ประพฤติตัวตามที่สังคมต้องการ และภาพของแม่ที่เป็นจริง คือภาพของคนธรรมดาที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ลักษณะดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าภาพของผู้หญิงในบทบาทของแม่ในวรรณกรรมไทยจะยึดโยงเข้ากับบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัยอย่างเช่นในอดีตแม่ต้องเป็นผู้ที่คอยมอบความรักและความหวังดีแก่ลูก ต้องเสียสละและทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจเพื่อลูก ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่ากรอบความคิดนี้คนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันมักมองบทบาทของแม่ที่กล่าวมมาข้างต้นว่าเป็นภาพแม่ที่สมบูรณ์แบบ และภาพดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดผ่านตัวบทวรรณกรรมจากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงในปัจจุบันที่สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ทำให้ภาพของแม่มีหลากหลายมิติมากขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม

นวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง ผลงานของต้นรัก (นามปากกา) เรื่องราวกล่าวถึง “มุลิลา” หญิงสาวที่ตัดสินใจเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ขณะนั้นลูกชายของมุลิลามีอายุ 5 ขวบ หลังจากแยกทางกับสามีมุลิลาต้องแบกรับภาระทั้งหน้าที่เลี้ยงดูลูกและทำงานนอกบ้าน ต้องต่อสู้กับอดีตสามีและคำดูถูกเหยียดหยามในที่ทำงาน ต้องอุทิศตนเพื่อเป็นแม่ที่ดีให้แก่ลูก ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในบริบทของสังคมสมัยใหม่ที่ผู้หญิงมีความเท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้เขียนได้ประกอบสร้างตัวตนหรือนำเสนอภาพแทนของบุคคลที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวขึ้นมาโดยอาศัยสัญญะบางอย่างลงไปในกระบวนการนำเสนอ โดยสจ๊วร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall, 1997 อ้างถึงใน สุภาวรัชต์ วัฒนทัพ, 2556) อธิบายคำว่า ภาพแทน ไว้ว่า การนำเสนอภาพแทน หมายถึงการผลิตสร้างความหมายจากความคิดของเราผ่านภาษาเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดและภาษา ซึ่งใช้ในการอ้างอิงถึงโลกของความเป็นจริง และโลกของจินตนาการทั้งวัตถุ ผู้คน และเหตุการณ์ ตัวอย่างภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยว จากเหตุการณ์ในตอนที่มุลิลาหย่ากับพงศ์พิศุทธิ์ ดังความตอนหนึ่งกล่าวว่า

“ฉันไม่ต้องการเงินของคุณหรือแม่คุณ ฉันจะดูแลลูกเอง” มุลิลาตัดสินใจเด็ดขาด

(ต้นรัก, 2560)

ข้อความดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากมุลิลามีหน้าที่การงานมั่นคงสามารถรับผิดชอบชีวิตตนเองและลูกได้ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาค่าเลี้ยงดูจากพงศ์พิศุทธิ์ซึ่งเป็นอดีตสามี อันสะท้อนให้เห็นแนวคิดของผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและไม่ยอมตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย

ภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวข้างต้น เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีสถานะเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวไว้ว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียวหลังจากหย่ากับสามีและไม่ได้แต่งงานใหม่ ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเงินไว้เลี้ยงตนเองและลูก จากงานวิจัยที่ผ่านมาจะพบว่าการศึกษาในประเด็นผู้หญิงสมัยใหม่ในวรรณกรรมไทยได้กล่าวถึงผู้หญิงสมัยใหม่ไว้อย่างน่าสนใจว่าเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ จารีตประเพณี และค่านิยม ส่งผลให้บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนคือด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เหล่านี้ส่งผลให้ผู้หญิงในสมัยใหม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ยอมลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองให้ตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชายเหมือนอย่างในอดีตที่ผ่านมา

นวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง ผู้เขียนได้สร้างภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งภาพแทนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในสังคมรวมไปถึงทัศนคติของของคนในสังคมที่มีต่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาเรื่องภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจแนวคิดและ

ทัศนคติของของคนในสังคมปัจจุบันที่ได้สร้างความหมายของแม่เลี้ยงเดี่ยวไว้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง” ของต้นรัก

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัยนี้ คือตัวละครแม่เลี้ยงเดี่ยวชื่อว่ามุลิลา ในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง เขียนโดย ต้นรัก ตีพิมพ์ปี พ.ศ. 2560 สำนักพิมพ์พิมพ์คำ

วิธีการศึกษา

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทน เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

2. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยการอ่านเนื้อหาอย่างละเอียด ตีความและวิเคราะห์ภาพแทนในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง

3. ขั้นสรุปผลและอภิปรายผลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4. นำเสนอผลการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับภาพแทน

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดภาพแทน (representation) เป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งแนวคิดนี้ วิลาสินี พิพิธกุล (2544, อ้างถึงในโอฬาร รัตนภักดี, 2563) กล่าวว่า ภาพแทน คือ ผลผลิตของความหมายในกระบวนการคิด ความเชื่อ ความรู้สึก อุดมการณ์ของเราผ่านการสื่อสาร โดยเป็นการเชื่อมโยงความคิดเข้ากับโลกแห่งความเป็นจริงหรือโลกแห่งจินตนาการ

การร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน ทำให้เรารับรู้ความหมายจากภาพแทนเหมือนกัน นอกจากนั้นการที่ภาพแทนมีความหมายเพราะมีความสอดคล้องกับบรรทัดฐานและคุณค่าที่คงอยู่แล้วในวัฒนธรรมนั้น หรืออีกนัยหนึ่งภาพแทนก็คือผลผลิตของการให้ความหมายแทนสิ่งหนึ่งหรือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งแตกต่างจากการสะท้อนภาพเพราะมีการให้คุณค่าและตอกย้ำไว้ด้วยอุดมการณ์ของสังคม

ผลการศึกษา

จากการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแม่เลี้ยงเดี่ยวผ่านนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง ผู้วิจัยจำแนกภาพแทนเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 4 ภาพแทน ได้แก่ 1) ภาพแทนของผู้หญิงที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ 2) ภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี 3) ภาพแทนของผู้หญิงที่เข้มแข็ง และ 4) ภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่

1. ภาพแทนของผู้หญิงที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่

เมื่อกล่าวถึงภาพของผู้หญิงที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ โดยส่วนมากมักจะนึกถึงผู้หญิงที่ไม่สามารถรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์อันประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกไว้ได้จึงต้องสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่า ในนวนิยายได้นำเสนอภาพแทนของผู้หญิงที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ว่าเป็นผู้หญิงที่ถูกสามีนอกใจไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น แต่เนื่องด้วยบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขทางสังคมก็ทำให้ผู้หญิงกล้าตัดสินใจหย่ากับสามีและไม่ยอมตกอยู่ใต้อำนาจผู้ชาย ดังตัวอย่าง

> มุลิลาหัวใจแหลกสลาย ในที่สุดเวลานี้ก็มาถึงวันที่ครอบครัวที่เธอพยายามประคับประคองรักษาอย่างสุดความสามารถจะต้องพังทลายลง หญิงสาวเดินมาถึงปากซอย น้ำตานองหน้า ร้องไห้จนตัวเองยังตกใจว่าทำไมน้ำตามันถึงมากมายขนาดนี้ สำหรับเธอแล้วครั้งนี้มันเป็นครั้งสุดท้ายจริง ๆ ...หญิงสาวเงยหน้ามองท้องฟ้า พยายามเช็ดน้ำตาและกลืนก้อนสะอื้นลงไป

ฉันชื่อมุลิลา ชื่อของฉันแปลว่าแมว ในเมื่อแมวยังมีเก้าชีวิต ฉันเองก็เช่นกัน ตอนนี้ชีวิตเก่าได้จากฉันไปแล้ว และฉันจะต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่ แม้มันจะเจ็บปวดและยากเพียงใดฉันก็จะต้องอยู่กับมันให้ได้...

ใช่ ฉันต้องอยู่ได้

ฉันจะอยู่กับสถานภาพ 'ซิงเกิลมัม' ให้ได้

ฉันชื่อมุลิลา...ฉันทำทุกอย่างได้เพื่อลูก

(ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ สะท้อนให้เห็นว่าความล้มเหลวในชีวิตคู่ของมุลิลาว่ามีสาเหตุมาจากพฤติกรรมเจ้าชู้ของพงศ์พิศุทธิ์ แม้ว่าที่ผ่านมามุลิลาเคยคิดจะยุติความสัมพันธ์กับพงศ์พิศุทธิ์หลายต่อหลายครั้งแต่เมื่อมีลูกด้วยกันมุลิลาก็อดทนและพยายามประคับประคองชีวิตคู่เพื่อรักษาชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อมหน้าพ่อ แม่ ลูก เอาไว้ แต่เมื่อความอดทนหมดสิ้นลง มุลิลาจึงตัดสินใจแยกทางกับสามีเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่มีแค่เธอกับลูกในสถานภาพแม่เลี้ยงเดี่ยว

2. ภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี

ภาพของความเป็นแม่โดยส่วนมากแล้วย่อมจะทำให้นึกถึงภาพของแม่ในอุดมคติ เช่น ผู้ที่เลี้ยงดูลูก ผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ซึ่งเป็นบทบาทของแม่ที่สังคมต้องการหรือคาดหวังให้แม่ในสังคมมีพฤติกรรมในทางที่ดี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้นิยามความหมายคำว่า แม่ หมายถึง หญิงผู้ให้กำเนิดหรือเลี้ยงดูลูก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในนวนิยายได้นำเสนอภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี 4 ลักษณะ คือ ผู้ที่เลี้ยงดูลูก ผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก และผู้ที่เสียสละเพื่อลูก ดังนี้

2.1 ผู้ที่เลี้ยงดูลูก

โดยส่วนมากแล้วคำว่า แม่ มาพร้อมกับชุดความคิดว่าแม่

ต้องเลี้ยงดูลูกซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของแม่ทุกคน ฉะนั้นในนวนิยายจึงปรากฏการประกอบสร้างความหมายที่ทำให้รู้สึกว่าแม่เป็นผู้ที่ดูแล มอบความรักความอบอุ่นโดยให้ความเอาใจใส่แก่ลูกโดยเฉพาะแม่เลี้ยงเดี่ยวที่จะต้องสามารถทำหน้าที่ทดแทนพ่อได้ ดังตัวอย่าง

"ไม่ค่ะ เป็นฉันเองที่มีปัญหาฉันจัดลำดับความสำคัญไม่ดีฉันได้ทบทวนดูแล้วนะคะสรุปว่าฉันควรลาออก และหางานที่เหมาะสมกว่านี้ค่ะ"

"ฉันต่างหากที่ไม่เหมาะสมกับงานเพราะฉันโลภค่ะ ฉันอยากได้เวลามากกว่านี้ เขาไม่มีพ่อก็อย่าให้พร่องจากแม่เลย" เธอให้เหตุผล

"แล้วอย่างนี้คุณจะวางแผนทำยังไงต่อไป" ชิษณุเอ่ยอย่างเป็นห่วง

"ตอนนี้ฉันขอดูแลปลื้มให้แข็งแรงก่อนค่ะ เรื่องงานค่อยหาลู่ทางอีกที คุณอาจจะมองว่าฉันรีบตัดสินใจ แต่เวลาไม่เคยรอใคร ฉันควรทำตามสัญชาตญาณก่อนที่มันจะสายไป"

(ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่เลี้ยงดูลูก สะท้อนให้เห็นว่า มุลิลาให้ความสำคัญกับลูกมากกว่าหน้าที่การงาน มุลิลาเชื่อว่าการให้เวลาให้ความรักความใส่ใจกับลูกเป็นสิ่งที่คนเป็นแม่พึงกระทำโดยเฉพาะเวลาที่ลูกเจ็บป่วยซึ่งเป็นเวลาที่ลูกต้องการแม่มากที่สุดเพราะลูกมีแค่แม่ที่คอยดูแลและปกป้องเขาได้ ดังข้อความที่ว่า "เวลาไม่เคยรอใคร ฉันควรทำตามสัญชาตญาณก่อนที่มันจะสายไป" สะท้อนให้เห็นว่าน้องปลื้มสำคัญกับมุลิลามาก มุลิลาต้องการใช้เวลาอยู่กับลูกเพื่อปกป้องเขาตามสัญชาตญาณของแม่ที่ไม่อยากเห็นลูกต้องทรมานจากอาการเจ็บป่วย

2.2 ผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก

การอบรมสั่งสอนลูกเป็นหน้าที่สำคัญของแม่โดยเฉพาะแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องทำหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกเพียงคนเดียว ถึงแม้ว่าลูกจะได้รับการศึกษาเล่าเรียนจาก

โรงเรียนก็ตาม แต่ครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งในการอบรมสั่งสอนลูกเบื้องต้นที่มีความใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด ฉะนั้นในนวนิยายจึงเห็นการประกอบสร้างความหมายที่ว่าแม่ต้องอบรมสั่งสอน และปลูกฝังนิสัยที่ดีงามให้เกิดแก่ลูกด้วยความรักอันบริสุทธิ์ของแม่ ดังตัวอย่าง

น้องปลื้มส่ายหน้าตอบ “ปลื้มชอบอยู่กับแม่มากกว่า ป๊าชอบหงุดหงิด แม่สนุกสนาน”

มุลิลาลูบหัวลูกชายอย่างรักใคร่ สอนลูก “ปลื้มอย่าว่าป๊านะลูก มันบาป...ป๊าเค้าทำงานเยอะ เค้าเหนื่อย หงุดหงิดบ้างก็เป็นธรรมดา”

“แม่ก็ทำงานเยอะ แม่ไม่เห็นเหนื่อย” ลูกชายย้อนกลับตาใส

มุลิลาอึ้งไปนิดก่อนที่จะพูดติดตลก “แม่เป็นคนประหลาดไง”

(ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก ข้อความที่ว่า “ปลื้มอย่าว่าป๊านะลูกมันบาป... ป๊าเค้าทำงานเยอะ เค้าเหนื่อย หงุดหงิดบ้างก็เป็นธรรมดา” แม้ว่ามุลิลาจะทะเลาะกับพงศ์พิศุทธิ์อยู่บ่อยครั้งถึงพฤติกรรมที่ไม่ดีของเขา แต่มุลิลาก็ไม่สนับสนุนให้ลูกรู้สึกเกลียดชังต่อผู้เป็นพ่อ มุลิลาจึงตั้งใจอบรมสั่งสอนลูกอย่างใจเย็น ใช้เหตุผลในการอธิบายแทนการตำหนิด้วยถ้อยคำที่รุนแรง วิธีการดังกล่าวนี้ทำให้ลูกไม่แสดงพฤติกรรมต่อต้านและในขณะเดียวกันลูกจะพร้อมเปิดใจรับฟังคำสอนของแม่

มุลิลาหันไปทางลูกชายแล้วนึกขึ้นได้ เข้าไปหาแล้วสอนลูกชาย “โทษทีครับลูก...คือแม่โกรธ โตขึ้นอย่าทำนิสัยแบบนี้นะ อย่ารังแกผู้หญิง”

“ครับแม่” น้องปลื้มรับคำแข็งขัน

(ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก ข้อความที่ว่า “อย่ารังแกผู้หญิง” สะท้อนให้เห็นถึงการปลูกฝังเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ แม้ลูกของมุลิลาจะเติบโตมาในครอบครัวที่พ่อ

แม่แยกทางกัน แต่เขาต้องเรียนรู้ว่าการปฏิบัติตนต่อทุกคนในสังคมด้วยการให้เกียรติไม่ว่าจะเพศใดเป็นสิ่งที่พึงกระทำ ผู้หญิงไม่ควรตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงหรืออยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย มุลิลาจึงอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องนี้ เพราะมุลิลาไม่ต้องการให้ลูกเติบโตไปแล้วมีพฤติกรรมเหมือนกับพงศ์พิศุทธิ์

2.3 ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก

สังคมไทยมีคำกล่าวว่า “แม่ปูลูกปู” หมายความว่า แม่จะต้องทำตัวเองให้ดีเสียก่อน และต่อไปก็ต้องอบรมลูกให้เป็นคนดีตามตัวเอง ถ้าตนเองยังทำตัวให้ดีไม่ได้ ลูก ๆ ก็จะดีไม่ได้เช่นเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ด้วยเหตุนี้ แม่จึงต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ดังตัวอย่าง

> “ฉันไม่เห็นประโยชน์ที่จะด่าคนที่ลูกรักให้ลูกฟัง ไหน ๆ เราก็ตกลงกันได้แล้ว ฉันว่าเราพูดและทำสิ่งดี ๆ ให้กันดีกว่า ถึงครอบครัวจะแตกแยกแต่หัวใจของปลื้มก็ไม่จำเป็นจะต้องแตกสลายตามไปด้วย เรามาช่วยกันทำให้มันเป็นในทางตรงกันข้ามดีกว่านะ ให้หัวใจของปลื้มเต็มไปด้วยความรัก” พงศ์พิศุทธิ์ฟังแล้วยิ้มก็ยิ้มบางออกมาพยักหน้าเห็นด้วย“ต่อไปเราจะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน เพื่อลูก และเพื่อตัวเราเองด้วย”
>
> (ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก สะท้อนให้เห็นว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน ข้อความที่ว่า “ฉันว่าเราพูดและทำสิ่งดี ๆ ให้กันดีกว่า ถึงครอบครัวจะแตกแยกแต่หัวใจของปลื้มก็ไม่จำเป็นจะต้องแตกสลายตามไปด้วย” สำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยวอย่างมุลิลาเธอต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีให้กับลูก เช่น การไม่ด่าทออีกฝ่ายให้ลูกฟังจนลูกซึมซับความเกลียดชังของแม่ที่มีต่อพ่อ ดังนั้นไม่ว่ามุลิลาจะทำอะไรเธอจะคำนึงถึงลูกเป็นอันดับแรกเพราะเธอต้องการให้ลูกมีความสุขแม้ว่าเขาจะเติบโตในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

2.4 ผู้ที่เสียสละเพื่อลูก

แม่ไทยเต็มใจที่จะเสียสละความสุขส่วนตัวและยินดีที่จะรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นกับลูก (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) นอกจากแม่จะมีหน้าที่เลี้ยงดูลูก อบรมสั่งสอนลูกแล้วนั้น แม่ยังต้องยอมเสียสละทั้งแรงกายแรงใจและความสุขส่วนตัวเพื่อลูกได้เสมอ ดังตัวอย่าง

> มุลิลาไม่ใช่คนโง่ เธอไม่ได้เทิดทูนบูชาความรักจนเจ็บแล้วไม่รู้จักจำ เธอแค่ใช้ชีวิตด้วยเหตุผลของตนเอง สำหรับเธอลูกเป็นที่หนึ่งและเรื่องนี้เธอก็ทำเพื่อลูก หญิงสาวไม่อยากให้ลูกเป็นเหมือนตัวเอง มุลิลาอยากให้ลูกมีทั้งพ่อและแม่ เธอจึงพยายามอย่างหนักที่จะประคับประคองครอบครัวเอาไว้ แต่เธอก็สงสัยว่าตัวเองจะทำไปได้อีกนานแค่ไหนกัน
>
> (ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อลูก สะท้อนให้เห็นว่าความเสียสละของมุลิลา แม้ว่ามุลิลาไม่พอใจพงศ์พิศุทธิ์ที่มีพฤติกรรมเจ้าชู้และขาดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้ชีวิตครอบครัวต้องพังทลายลงแต่เพราะมีลูกด้วยกันมุลิลาจึงพร้อมละทิ้งความเจ็บปวดและความทุกข์ใจที่เกิดจากพฤติกรรมของสามี ยอมกลับมาใช้ชีวิตคู่และอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าพ่อ แม่ ลูก การตัดสินใจดังกล่าวของมุลิลาก็เพื่อความสุขของลูก ไม่อยากให้ลูกรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น และอยากให้เขามีครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ

3. ภาพแทนของผู้หญิงที่เข้มแข็ง

ผู้หญิงเข้มแข็ง หมายถึงผู้หญิงที่มีจิตใจที่เข้มแข็งในการใช้ชีวิตในสังคมที่ต้องเผชิญต่อสถานการณ์อันยากลำบาก มีความอดทน ไม่หวั่นไหวกับคำครหานินทา ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2545) กล่าวว่า การหย่าร้างมีผลด้านสังคมคือคนที่หย่าร้างมักจะถูกซุบซิบนินทาในแง่ร้ายต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมเล็ก ๆ ในนวนิยายได้นำเสนอภาพแทนของผู้หญิงที่เข้มแข็งในลักษณะของการเป็นคนที่มีจิตใจเข้ม

แข็งไม่หวั่นไหวกับคำดูถูกเหยียดหยาม และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง ดังตัวอย่าง

> “ไม่ผิดหรอกค่ะบอส ฉันไม่อยากทำงานกับมัน อ่อยไม่เลือก คนเขามีเมียแล้วก็ยังจะเอา! นังแม่ม่ายไวไฟ! อยู่ใกล้ใครก็พร้อมจะติดเครื่องตลอดเวลา” อริสราหันหน้าไปทางมุลิลา ด่าจนคนโดนว่าทนไม่ไหวเดินเข้ามาเผชิญหน้า
>
> “ทำไมต้องมองว่าฉันไวไฟ”
>
> “คนมันเคยกิน มันก็ต้องอยาก!”
>
> “อย่ามาตัดสินคนอื่นด้วยความคิดต่ำ ๆ ดูถูกคนแบบนี้ ไม่งั้นฉันจะไม่ทน”
>
> (ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่เข้มแข็ง สะท้อนให้เห็นถึงการถูกดูถูกเหยียดย่ำศักดิ์ศรีจากเพื่อนร่วมงาน โดยนำเรื่องการหย่าร้างของมุลิลามาพูดในที่สาธารณะเพื่อสร้างความอับอายทำให้แก่มุลิลาเสียหาย ดังข้อความว่า “นังแม่ม่ายไวไฟ! อยู่ใกล้ใครก็พร้อมจะติดเครื่องตลอดเวลา” เป็นการพูดจาหยามเกียรติผู้หญิงด้วยกันเองเพื่อต้อวการตอกย้ำว่ามุลิลาเป็นผู้หญิงไม่ดี เคยผ่านการมีสามีและลูกมาแล้ว และยังตำหนิว่าเป็นผู้หญิงใจง่าย แต่มุลิลาก็พยายามอดทนอดกลั้นไม่โต้ตอบเพื่อนร่วมงาน

4. ภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่

การสร้างภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยาย The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง นอกจากภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดีและผู้หญิงที่เข้มแข็งแล้วพบว่าผู้เขียนยังมีการสร้างภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ที่ไม่ยอมลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองไม่ยอมให้ตนเองต้องตกอยู่ใต้อำนาจและการควบคุมของผู้ชายเหมือนอย่างในอดีตที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่าในนวนิยายได้นำเสนอภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ 2 ลักษณะ คือ ผู้ที่พึ่งพาตนเอง และผู้ที่เชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

4.1 ผู้ที่พึ่งพาตนเอง

การพึ่งพาตนเอง คือ การรู้จักหารายได้ หาทรัพย์สินไว้เลี้ยงตัวเอง โดยไม่เป็นภาระแก่คนอื่น ซึ่งจะทำให้เกิด “การขยันหมั่นเพียร” (สุพัตรา สุภาพ, 2554) ฉะนั้นในนวนิยายจึงปรากฏการประกอบสร้างความหมายทำให้รู้สึกว่าผู้หญิงสมัยใหม่นั้นเป็นผู้หญิงที่มีความรู้สามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้เหมือนกับผู้ชาย ผู้หญิงสมัยใหม่จึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังตัวอย่าง

> “เอ็มเอ็มก็คือ Marketing Merchandise ทำหน้าที่คัดเลือกสินค้าจากซัปพลายเออร์ คุยรายละเอียดราคา และเสนอโพรโมชั่นให้แก่ลูกค้าร่วมกับซัปพลายเออร์ จากนั้นก็มาวางแผนผลิตรูปแบบรายการขายสินค้าร่วมกับทีมโพรดักชัน แล้วกำหนดตารางการออกอากาศรายการ เดี๋ยวจะพาไปแนะนำให้รู้จักกับหัวหน้าฝ่ายผลิตที่สตูดิโอ”
>
> ดอลลี่พามุลิลาเดินทัวร์ออฟฟิศ และอธิบายตำแหน่งหน้าที่ซึ่งหญิงสาวจะต้องรับผิดชอบ
>
> “โอเค” มุลิลาจดสิ่งสำคัญไว้ในสมุดโน้ตที่อยู่ในมือ...
>
> (ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่พึ่งพาตนเอง เป็นการเสนอภาพของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ประกอบอาชีพด้วยการออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเงินมาดูแลครอบครัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ชาย จะเห็นว่านอกจากบทบาทแม่แล้วมุลิลาก็ยังต้องมีบทบาทหลักทางเศรษฐกิจด้วย เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการใช้ชีวิตของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่เน้นการสร้างคุณค่าในตนเองและไม่ยอมตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย

4.2 ผู้ที่เชื่อมั่นในตนเอง

เมื่อสังคมสมัยใหม่ประกอบสร้างให้ผู้หญิงมีความทัดเทียมกับผู้ชายทั้งในด้านบทบาททางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ผู้หญิงมีความเชื่อมั่นว่าตนเอง มีภาวะผู้นำ กล้าคิดกล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่เว้นแม้แต่

เรื่องสำคัญในชีวิตอย่างเรื่องครอบครัว และสามารถทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ดังตัวอย่าง

"ลูกผม ผมต้องดูแล"

ทว่ามุลิลากลับตอบเสียงแข็ง "ไม่ต้อง!"

พงศ์พิศุทธิ์ บริสุทธิ์ อัศวินมองหน้ามุลิลาอย่างแปลกใจ

"ฉันไม่ต้องการเงินของคุณหรือแม่คุณ ฉันจะดูแลลูกเอง" มุลิลาตัดสินใจเด็ดขาด

พงศ์พิศุทธิ์เครียดยิ่งรู้สึกเสียใจที่ตัวเองไม่เหลือดีในสายตาหญิงสาวเลยแม้แต่น้อย ส่วนบริสุทธิ์ยิ้มกระหยิ่มสมใจ

(ต้นรัก, 2560)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นภาพแทนของแม่เลี้ยงเดี่ยวว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในตนเอง สะท้อนให้เห็นว่ามุลิลามีอำนาจในการต่อรองกับพงศ์พิศุทธิ์เรื่องสิทธิในการเลี้ยงดูลูกเนื่องจากมุลิลามีหน้าที่การงานที่มั่นคงสามารถรับผิดชอบชีวิตตนเองและลูกได้ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาค่าเลี้ยงดูจากพงศ์พิศุทธิ์ ดังข้อความ "ฉันไม่ต้องการเงินของคุณหรือแม่คุณ ฉันจะดูแลลูกเอง" ซึ่งแสดงให้เห็นภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ต้องมีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และไม่ยอมตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย

สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง "The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง" สามารถสรุปได้ว่าภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยว มี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาพแทนของผู้หญิงที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ สื่อให้เห็นว่าผู้หญิงที่ถูกสามีนอกใจไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น ทำให้ไม่สามารถรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์เอาไว้ได้จึงต้องสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่า 2) ภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี สื่อให้เห็นว่าผู้

หญิงยังคงติดอยู่ในกรอบจารีตแบบเดิมว่าแม่ต้องประพฤติตนเป็นคนดี คือเป็นผู้ที่เลี้ยงดูลูก ผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก และผู้ที่เสียสละเพื่อลูก จนเกิดเป็นภาพแทนของผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี 3) ภาพแทนของผู้หญิงที่เข้มแข็ง สื่อให้เห็นว่าผู้หญิงมีจิตใจเข้มแข็งในการใช้ชีวิตในสังคมที่ต้องเผชิญต่อสถานการณ์อันยากลำบาก ไม่หวั่นไหวกับคำครหานินทา ซึ่งเป็นสิ่งที่แม่เลี้ยงเดี่ยวในสังคมต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และ 4) ภาพแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ สื่อให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีบทบาทในทางสังคมมากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีภาวะผู้นำกล้าคิดกล้าตัดสินใจ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง นอกจากทำให้ทราบถึงลักษณะของตัวละครแม่เลี้ยงเดี่ยวซึ่งสัมพันธ์กับการประกอบสร้างความหมายทางสังคมของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มักให้ความหมายและมองภาพว่าเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ สื่อให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถพึ่งพาตนเองได้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีภาวะผู้นำและที่สำคัญคือมีบทบาทในทางสังคมมากขึ้น และบ่อยครั้งที่ถูกนำมากล่าวในแง่ของความเสมอภาคระหว่างเพศ และโอกาสที่เท่าเทียมกันของผู้ชายและผู้หญิง เพื่อตอกย้ำบทบาทของผู้หญิงสมัยใหม่ในบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับ เสนาะ เจริญพร (2546) ที่ได้กล่าวถึงภาพเสนอของผู้หญิงในวรรณกรรมช่วยทศวรรษ 2530 ประกอบสร้างให้ผู้หญิงก้าวหน้าทัดเทียมกับผู้ชายในพื้นที่ต่างๆ แต่ขณะเดียวกันก็ถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่เมีย แม่ และลูกสาวที่ดีตามความเชื่อแบบปิตาธิปไตย แต่ทว่าความย้อนแย้งในตัวเองทำให้สังคมพยายามแสดงออกถึงความมีโลกทัศน์ก้าวหน้าสมัยใหม่แต่ก็ยังเต็มไปด้วยคติความเชื่อและอุดมการณ์อำนาจนิยมที่ฝังรากลึกมายาวนาน

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตยผู้ชายและผู้หญิงในสังคมนั้นมีอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชายทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม ทว่าในปัจจุบันเงื่อนไขทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอาจจะด้วยสาเหตุของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมหรือใด ๆ ก็ตามส่งผลให้ผู้หญิงในสังคมไทยได้รับการส่งเสริมและเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นโดยความเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่าการประกอบอาชีพของตัวละครแม่เลี้ยงเดี่ยวถือเป็นความมั่นคงทางรายได้ประการหนึ่งที่ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถพึ่งพาตนเองและปฏิเสธการเลี้ยงดูจากอดีตสามีและยังทำให้ผู้หญิงได้สิทธิในการเลี้ยงดูลูก ดังเช่นการศึกษาอำนาจของผู้หญิง : การท้าทายความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับแนวคิดปิตาธิปไตยในนวนิยายสมัยใหม่ของใกล้รุ่ง ภูอ่อนโสม และรัญชนีย์ ศรีสมาน (2563) ผลการศึกษาสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบาททางเศรษฐกิจของผู้หญิงเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับผู้ชายทำให้ผู้หญิงก้าวพ้นชายคาปิตาธิปไตย และจากการศึกษายังแสดงให้เห็นการละเมิดกรอบสังคมของตัวละครหญิงทั้งการไม่สามารถดำรงสภาพครอบครัวสมบูรณ์เอาไว้ได้ และการโต้ตอบผู้ชายเพื่อก้าวข้ามแนวคิดปิตาธิปไตย ทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้หญิงใช้ท้ายทายแนวคิดชายเป็นใหญ่ อำนาจแปรเปลี่ยนมาอยู่ในมือผู้หญิงโดยไม่ทำให้สังคมประณามแต่กลับได้รับการยกย่องเชิดชูที่ก้าวข้ามกรอบจารีตของสังคมได้ ในตอนท้ายผู้หญิงดำรงอำนาจของตนเองไว้โดยปฏิเสธแนวคิดปิตาธิปไตยได้อย่างสง่างาม

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง “The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง” นั้นสอดคล้องกับละลอง ดาว จิตต์พิริยะการ (2562) ได้ศึกษาหญิงม่าย: ภาพแทนนางเอกชายขอบในนวนิยายไทยร่วมสมัย โดยผลการศึกษาได้กล่าวถึงความเป็นหญิงม่ายไว้อย่างน่าสนใจว่า ภาพแทนที่ปรากฏผ่านตัวละครหญิงม่ายได้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ สถานภาพ และทัศนคติของตัว

ละครนางเอกม่าย และตัวละครแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งในเชิงคุณค่าและลดทอนคุณค่าผ่านประเด็นภาพแทนของผู้หญิงที่ไม่สมปรารถนา แต่เมื่อจำเป็นต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นางเอกม่ายก็ต้องยอมรับความจริงและดำเนินชีวิตต่อไปให้ได้ ภาพแทนผู้หญิงที่เป็นกุลสตรีไทยซึ่งเป็นภาพแทนของผู้หญิงในอุดมคติของสังคมไทยในการครองตนเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม อันจะส่งผลให้เกิดการยอมรับในสังคม ภาพแทนผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในบทบาทของผู้หญิงสู้ชีวิตที่เข้มแข็งเด็ดเดี่ยว พึ่งของตนเองและครอบครัวได้ และภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความมั่นใจในตนเอง มีความคิดทันสมัย สะท้อนให้เห็นความเท่าเทียมทางเพศระหว่างชายหญิง ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนที่ผู้หญิงต้องทนทุกข์ยอมให้ฝ่ายชายทำอย่างไรกับชีวิตตนก็ได้ เพื่อรักษาหน้าตาทางสังคมไม่ให้ถูกตราหน้าว่าเป็น “แม่ม่าย” ทั้งยังสอดคล้องกับที่ เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต (2559) ได้วิจัยเรื่องสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายของณารา กล่าวว่า เมื่อผู้หญิงสมัยใหม่พึ่งพาตนเองได้ การเลือกคนที่จะเข้ามาร่วมชีวิตจึงต้องเลือกคนที่ตรงตามต้องการที่ปรารถนาไว้ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะได้พบเจอผู้ชายที่ถูกใจ เมื่อยังไม่พบผู้ชายที่ตรงใจจึงเลือกที่จะอยู่เป็นโสดดีกว่าการเลิกรากันภายหลังและถึงแม้จะแต่งงานไปแล้วหากต้องทนทุกข์กับปัญหาครอบครัวที่แก้ไม่ตก การเลิกราก็เป็นทางออกที่ดีสำหรับผู้หญิงที่จะไม่ต้องทนทุกข์เพราะผู้หญิงสามารถดูแลตนเองได้ แต่ที่สุดแล้วถ้าต้องเลือกระหว่างงานกับครอบครัวผู้หญิงสมัยใหม่ที่ดีก็ยังคงเลือกครอบครัวมากกว่างาน

หากกล่าวถึงผู้หญิงในยุคสมัยใหม่จะเห็นว่าแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาแต่โดยมากจารีตประเพณีและค่านิยมบางประการที่ถูกปลูกฝังมายาวนานก็ยากจะเปลี่ยนแปลง นั่นทำให้ผู้หญิงยังติดอยู่ในกรอบความคิดเรื่องเพศสภาวะ ผลจากการศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในนวนิยายเรื่อง The single mom คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง พบว่าภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวด้านผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ดี คือการเป็นแม่ในอุดมคติตามความคาดหวังของสังคมในบทบาทของ

แม่ที่ดี เช่น แม่ต้องเป็นผู้ที่เลี้ยงดูลูก เป็นผู้ที่อบรมสั่งสอนลูก เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก และเสียสละเพื่อลูก ทั้งนี้เป็นเพราะครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวจะมีแม่ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกเพียงลำพัง แม่จึงต้องเป็นทั้งพ่อและแม่ที่คอยมอบความรักความอบอุ่นแก่ลูก เห็นได้จากที่ กาญจนา แก้วเทพ (2543) แสดงความเห็นไว้ว่า ภาพของแม่มีความหลากหลายหากแต่ในอุดมคติที่มีมาแต่โบราณแล้วแม่ต้องรักและเสียสละแม้แต่ชีวิตเพื่อลูก แม่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอุดมคติคือแม่ที่นุ่มนวล ใจเย็น มารยาทดี รักลูก ในปัจจุบันสังคมไทยมักคาดหวังว่าแม่ในอุดมคติจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่ดีของลูก และเป็นที่น่าสังเกตว่าแม่ในอุดมคติแบบนี้มักจะมีฐานะปานกลางซึ่งถือเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวในภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์
2. ควรมีการศึกษาภาพแทนแม่เลี้ยงเดี่ยวเปรียบเทียบกับพ่อเลี้ยงเดี่ยวกับวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *ความเรียงว่าด้วยสตรีกับสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ใกล้รุ่ง ภูอ่อนโสม และรัญชนีย์ ศรีสมาน. (2563). อำนาจของผู้หญิง: การท้าทายความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับแนวคิดปิตาธิปไตยในนวนิยายสมัยใหม่. *วารสารมนุษย์กับสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 6(1), 43-61.

ต้นรัก. (2560). The single mom *คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวหัวใจฟรุ้งฟริ้ง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.

นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (2546). ผู้หญิงไทยกับบทบาทผู้นำในสังคมยุคใหม่. *วารสารปริชาติ,* 16(1), 78-83.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 255*4. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ละลองดาว จิตต์พิริยะการ. (2562). *หญิงม่าย: ภาพแทนนางเอกชายขอบในนวนิยายไทยร่วมสมัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

เสนาะ เจริญพร. (2546). *ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

สุพัตรา สุภาพ. (2545). *ปัญหาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาวรัชต์ วัฒนทัพ. (2556). *ภาพแทนคนรักเพศเดียวกันในนิยายวายจากสื่ออินเทอร์เน็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต. (2559). *การศึกษาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายของณารา*.(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).